

***Könyvvizsgálók által készített külön
kiegészítő jelentéssel kapcsolatos
tapasztalatok a hitelintézeteknél, javaslatok
az egyes kiemelten kockázatos területeknél
vizsgálendő szempontokra.***

Budapest, 2006. december 11.

Tartalomjegyzék

- Célkitűzések
- Jogszabályi háttér
- Jelentésekkel kapcsolatos összefoglaló megállapítások
- A jelentésekben szereplő megállapítások felügyeleti „hasznosítása”
- Hitelintézeteknél felmerülő kockázatok fajtái
- Egyes kockázatoknál vizsgálendő kérdések
- Felügyeleti vizsgálatok során feltárt kockázati pontok

Célkitűzések

- 2005. évi külön jelentések feldolgozása során szerzett tapasztalatok megbeszélése
- Segítségnyújtás a 2006. évi külön jelentés összeállításához
- Hatékonyabb együttműködési formák kialakítása
- Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatainak átadása
- Javaslat a rendszeres könyvvizsgálat során kiemelten vizsgálandó területekre

2006.12.11

3

Külön kiegészítő jelentés készítésének jogszabályi háttere

- **Hpt 136.§ (1) bekezdés**
A könyvvizsgálónak a hitelintézet éves beszámolójának vizsgálata mellett meg kell vizsgálnia:
 - a) az értékelés szakmai helyességét,
 - b) az előírt és szükséges értékhelyesbítések és leírások elvégzését,
 - c) az előírt és szükséges tartalékok képzésének megtörténtét,
 - d) a szavatoló tőkére, a tőkemegfelelésre, folyamatos fizetőképességre, valamint az egyes pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó szabályok betartását,
 - e) az eredményes, megbízható és független tulajdonlásra, illetőleg a prudens működésre vonatkozó jogszabályok, valamint az MNB tv., a pénzforgalomról szóló jogszabályok, a devizajogszabályok, illetve felügyeleti és jegybanki határozatok betartását, valamint
 - f) a megfelelő ellenőrzési rendszerek működését
- **38/1997. (XII.18) PM rendelet (2006. éves beszámoló vizsgálatokor és azt követően PSZÁF FT és MKVK 10/2006. számú közös ajánlása)**

2006.12.11

4

A jelentésekkel kapcsolatos összefoglaló megállapítások

- Valamennyi hitelintézet könyvvizsgálója határidőben (vagy annak közelében) eleget tett a külön kiegészítő jelentés készítési és beküldési kötelezettségének.
- A jelentések jellemzően kitértek a rendelet által előírt, kötelezően vizsgálendő témakörökre, formai szempontok alapján tehát a rendelet előírásait megfelelően teljesítették.
- Az egyes témáikhoz megfogalmazott megállapítások azonban többnyire kerültek a szakmai véleményalkotást, a jelentések többsége a konkrét számszaki információkon nem terjeszkedik túl.
- A megadott szempontok jellemző többségére a könyvvizsgálók észrevételeket nem nagyon tesznek, kritikai megállapításokat csak alig fogalmaznak meg.
- A jelentések a hitelintézetek prudens működését szolgáló javaslatok, ajánlások tekintetében semlegesnek tekinthetők, csak kifejezett jogszabálysértés, vagy annak közvetlen lehetősége esetén jelzik a problémát.

2006.12.11

5

A jelentésekben szereplő megállapítások felügyeleti „hasznosítása”

- Probléma jelzése esetén a kérjük a hitelintézetet a hiányosság felszámolására, vagy a megállapításhoz kapcsolódó problémakör részletes feltárására.
- Szükség esetén a megállapítás egy felügyeleti eljárás, vagy intézkedés megindításának alapjául is szolgálhat.
- Inputként figyelembe vesszük az általunk készített intézményi kockázat értékeléshez.
- Segítséget nyújt a vizsgálatok során ellenőrizendő területek kijelöléséhez, a vizsgált minta összetételének meghatározásához.
- Indokolt esetben alkalmat ad a könyvvizsgálóval történő kapcsolatfelvételtre, és a megállapításhoz kapcsolódó kérdések megvitatására.

2006.12.11

6

Hitelintézeteknél felmerülő kockázatok fajtái

- **Személyi kockázatok**
 - Tulajdonosok miatti kockázat
 - Vezetésből eredő kockázat
 - Munkavállalói kockázat
- **Működési kockázatok**
 - Jogi kockázat
 - Informatikai kockázat
 - Adatszolgáltatási és nyilvántartási kockázat
 - Belső ellenőrzési és feltárási kockázat
- **Üzleti kockázatok**
 - Likviditási kockázat
 - Hitelezési kockázat
 - Jövedelmezőségi és tőke kockázat

2006.12.11

7

Működési kockázatok területén vizsgálandó szempontok

- **Jogi kockázat**
 - Engedély nélkül végzett tevékenység
 - Jogviták működésre, gazdálkodásra gyakorolt hatása
- **Informatikai kockázat**
 - Nem megfelelő IT rendszer elemek (hardware, software)
 - IT rendszer védelmének hiánya
 - Hozzáférések, jogosultságok, mentések szabályzatlansága
 - Ügyletek, illetve kapcsolódó kamatszámítások paraméterezése
- **Adatszolgáltatási és nyilvántartási kockázat**
 - Könyvvizetésre vonatkozó előírások megsértése
 - Nem megfelelően zárt könyvvizetési rendszer (manuális nyt., kézi adatszolgáltatás)
 - Felügyeleti jelentés nem megfelelő kitöltése
 - Szándékos adathamisítás
- **Belső ellenőrzési és feltárási kockázat**
 - Szakmai felkészültség hiánya
 - Függetlenség hiánya
 - Vizsgált területek és minták kiválasztásának rossz gyakorlata

2006.12.11

8

Üzleti kockázatok területén vizsgálandó szempontok

- **Likviditási kockázat**
 - Lejáratok összhang megbomlása
 - Zárt betét, vagy értékpapír állomány figyelmen kívül hagyása
 - Betétkiáramlás, illetve nagybetétek kivonása (nagybetéttől való függés)
- **Hitelezési kockázat**
 - Nem kellően körültekintő hitel előterjesztés és döntés
 - Döntési hatáskörrel szülő belső szabályozások figyelmen kívül hagyása
 - Túlzott hitelkoncentráció (termékek, ágazat, ügyfélkör)
 - Nem kellően hatékony hitel utógondozás
- **Jövedelmezőségi és tőke kockázat**
 - Hosszabb időn keresztül tartó veszteséges gazdálkodás (belső tőkeképződés hiánya)
 - Jogszabályban előírt tőkekövetelmény nem teljesítése

2006.12.11

9

Felügyeleti vizsgálatok kapcsán feltárt kockázati pontok

- **Tulajdonosi érdekek miatti összeütközések következtében fellépő vezetési válsághelyzet**
- **Túlzott mértékű jelzálogfedezet mellett nyújtott hitelállomány, mely során**
 - Nem vizsgálták az adós fizetőképességét és készségét
 - Nem megfelelően alakították ki a fedezeti és a menekülési érték, valamint a folyósítható hitelösszeg arányát
 - Nem vették figyelembe a fedezet egyéb terheit (jelzálog, hasznélvezet) és a tulajdonviszony rendezetlenségét
 - A fedezet forgalmi értékét nagyobb súllyal vették figyelembe, mint azt annak tényleges mobilizálhatósága indokolta volna (értékes, de nem értékesíthető!)
 - A folyósítás feltételeként nem követelték meg a jelzálogjog legalább széljegyzen történő feljegyzését

2006.12.11

10

Felügyeleti vizsgálatok kapcsán feltárt kockázati pontok II.

- **A hitel visszafizetésének biztosítékként bevont fedezetek körének és értékének nem megfelelő meghatározása**
 - Elsődleges és másodlagos fedezetek körének és arányának nem megfelelő kialakítása
 - Nem a hitelintézet által elfogadott (több esetben az ügyfél által felkért) értékbecslő által készített értékbecslés felülvizsgálat nélküli elfogadása
 - Még nem teljesített szolgáltatásra vonatkozó árbevétel engedményezés fedeztként történő bevonása
 - Még meg nem valósított beruházás jövőbeni értékének és jövedelemtermelő képességének fedeztként történő elfogadása (kivéve project finanszírozás)
 - Kezesség, mint másodlagos biztosíték fedeztként történő túlzott összegű beszámítása vagyoni helyzet vizsgálat és fedezetleltetés nélkül
 - A készlet mint fedezet elfogadása során nem számolnak a hitel futamideje alatt bekövetkező értékcsökkenéssel és a korlátozott piaci értékesíthetőséggel (elfekvő készlet)

2006.12.11

11

Felügyeleti vizsgálatok kapcsán feltárt kockázati pontok III.

- **A hiteladósra vonatkozó információk és a hitel visszafizetését biztosító jövedelmekre vonatkozó adatok nem kellő körültekintéssel történő értékelése**
 - Az adós és kezes jövedelmi helyzetére vonatkozó vizsgálat elmulasztása, a döntést megalapozó dokumentumok bekérésének hiánya
 - Ügyfélcsoport kiszűrésének, illetve a megállapításához szükséges adatok nyilvántartásának hiánya
 - Veszteséges cégek egyéb jövedelem ígéreteinek, vagy az adós saját maga által kiállított jövedelemigazolásának, nyilatkozatának az elfogadása
 - Árbevétel kötelezettjével való kapcsolatfelvételnek, a szerződésben szereplő szolgáltatás elvégzésének, a tartozás elismertetésének és inkasszó felhatalmazás bekérésének hiánya
 - Ügyfélminősítésnél az adós helyzetének vizsgálata helyett, vagy mellett a fedezet minőségének és értékének előtérbe helyezése
 - Nem kellően átgondolt és szakmailag nem alátámasztott „kategória emelési” rendszer alkalmazása (E kategóriából, C kategóriába)

2006.12.11

12

Felügyeleti vizsgálatok kapcsán feltárt kockázati pontok IV.

- **Nem kellően megalapozott döntés-előkészítő anyagok és döntések**
 - Az előterjesztés csak a hitelfolyósítás melletti érvekre koncentrál, a kihelyezés kockázatára viszont nem tér ki
 - Kevés információt tartalmazó előterjesztés alapján gyors döntések kikényszerítése (hitelkérelem, előterjesztés, döntés, folyósítás ugyanazon a napon)
 - Ügyvezetői döntést követő testületi előterjesztés és tudomásul vétel
 - A testületi döntések gyakran csupán szóbeli előterjesztésekre alapulnak
 - Döntésre hivatott testületek összeállítása során nem kap kellő hangsúlyt a szakmai hozzáértés, illetve az összeférhetetlenség biztosítása
 - Gyakran formális, vagy meg sem tartott CB ülés (részvétel nem dokumentált, hozzászólások rendre egyezők, csak a CB elnök ír alá)
 - Az aktív területről független kockázatkezelő alkalmazásának és a döntések előkészítésében történő részvétel biztosításának hiánya

2006.12.11

13

Felügyeleti vizsgálatok kapcsán feltárt kockázati pontok V.

- **Kockázatkezelés és az utógondozás hiányosságai**
 - Fizetési késedelemben lévő adósok nem kellő figyelemmel kísérése, késői felszólítása
 - Jogi lépések megtételének hiánya, vagy késői megtétele (ez kapcsolódhat a rosszul összeállított szerződések miatti bizonytalansághoz is)
 - A fedezet bevonás nem valamennyi elérhető biztosítékra terjed ki
 - Gyakran elmarad a késedelmes adóssal történő egyeztetések alapján létrejött fizetési megállapodás írásba foglalása
 - A késedelemben lévő ügyféllel szembeni jogi eljárás megindítása helyett a hitelt prolongálja a hitelintézet (gyakran késve és változatlan feltételekkel, csak késedelem ne legyen)
 - „Reménytelen” adósok helyett gyakran új adósok „strómanok” bevonása ugyanannak a fedezetnek a meghitelezésére, de a kamattal növelt hiteltartozás összegében
 - Az ügyfélminősítések évenkénti és a fedezetek időszakos felülvizsgálatának hiánya

2006.12.11

14

Felügyeleti vizsgálatok kapcsán feltárt kockázati pontok VI.

- **Csomagokban történő követelésvásárlás, mint a lízingcégek finanszírozásának egy formája**
 - Nem kellő körültekintéssel elvégzett döntés előkészítő munka (ügyműminősítés, fedezetértékelés hiánya, ügyfél és fedezet valóság ellenőrzésének elmulasztása)
 - Jellemzően nagy összegű kötelezettségvállalások ügyvezetői hatáskörben, vagy megfelelő előkészítés nélkül testületi hatáskörben való elbírálása
 - A fedezet bevonás nem valamennyi elérhető biztosítékra terjed ki, így nincs információ a gyakori többes finanszírozásról
 - Gyakran (vagy majdnem mindig) elmarad a követelés eredeti adósának a követelés átruházásáról történő kiértékelése és a törlesztő részletek hitelintézeti számlára irányítása (így nincs az ügyfélről semmi információ)
 - A késedelembe lévő ügyféllel szembeni jogi eljárás megindítása helyett a hitelintézet a követelés értékesítőjével egyeztet, a nem teljesítő követelések helyett gyakran újakat vesz, vagy hitelt ad a lízing cégnek a követelés visszavásárlásának és az elmaradt törlesztő részleteknek, illetve kamatoknak a megfizetésére
 - Általában jellemző az ügyműminősítések évenkénti és a fedezetek időszakos felülvizsgálatának hiánya

2006.12.11

15